

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Boekbespreking van: Studentenvakbeweging en universitaire democratie

Jansen Galen, J.Th. van

Citation

Jansen Galen, J. T. van. (1968). Boekbespreking van: Studentenvakbeweging en universitaire democratie. *Acta Politica*, 3: 1967/1968(4), 368-369. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3451061>

Version: Publisher's Version
License: [Leiden University Non-exclusive license](#)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3451061>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

centrisch nationalisme in al zijn gradaties van een meer defensief (gematigd) naar een expansionistisch (imperialistisch) tot zelfs een totalitair nationalisme, zou hebben bevorderd. De hier gevolgde argumentatie is niet overtuigend genoeg.

Over het nationalisme in de derde wereld gaat het volgende hoofdstuk. Er wordt gewezen op het feit, dat dit nationalisme veeleer door afwijzing (van het imperialisme) dan door zelfbevestiging is gekenmerkt. Couwenberg waardeert het door de jonge landen beleden neutralisme niet negatief. Hij trekt zelfs de dubieuze parallel tussen dit neutralisme en het langdurig volgehouden isolationisme van de jonge Amerikaanse staat. Dubieus, omdat het neutralisme in de ex-koloniale gebieden althans de pretentie heeft 'positief' te zijn, m.a.w. niet een zich afwenden van het politieke wereldtoneel voorstaat. Trouwens, op meer plaatsen worden geforceerde en daardoor incorrecte historische vergelijkingen gemaakt.

Een nadere beschouwing over het na-oorlogse nationalisme in de oude(re) staten treft men in het vierde hoofdstuk aan. Niet alleen de Franse president, doch b.v. ook Johnson's 'Great Society'-aspiraties worden als symptomen van dit fenomeen gezien. Met betrekking tot de Westduitse NPD wordt voorbijgegaan aan het relevante feit, dat deze partij, naast de voor een dergelijke exponent welhaast 'klassieke' steun van kiezers uit midden- en boerenstand, evenzeer aantrekkingskracht blijkt uit te oefenen op bepaalde categorieën arbeiders. Temeer daar momenteel ook in andere landen niet weinigen onder de arbeiders ontvankelijk zijn voor nationalistische sentimenten.

Na een verhelderende uitweiding over het vraagstuk van nationaliteit en supranationaliteit in Oost en West, volgt het minst geslaagde gedeelte, dat handelt over Nederland en het zojuist aangeduide vraagstuk en over bestaan en bestaansredenen der nationale cultuur. De auteur berijdt hier met verve een aantal van zijn voor ingewijden niet onbekende stokpaarden, die slechts ten dele met zijn oorspronkelijke probleemstelling verband houden. Een ieder zij zijn hobbies gegund, maar hoe is een pleidooi voor de 'ontwikkeling van een positieve nationale idee' te rijmen met het wetenschappelijk bestuderen van ontstaans- en bestaansvoorwaarden van het nationalisme?

Het is jammer, dat zodoende afbreuk wordt gedaan aan een overigens lezenswaard, zij het door het korte bestek wat oppervlakkig, geschrift, waarin Couwenberg andermaal van een grote belezenheid getuigt.

A. van Staaden

STUDENT POLITICS. — Ed. by Seymour Martin Lipset. New York (Basic Books), 1967. —403 p. \$ 8.95.

LAMMERS, C. J., *Studentenvakbeweging en universitaire democratie*. Amsterdam (Noord-Holl. Uitg. Maatsch.), 1968. —74 p.

Kort achter elkaar is in de afgelopen winter een drietal boekwerken verschenen, dat de vraag, waarom toch studenten aller landen zich hebben verenigd in een houding van politiek protest, uit de sfeer van de speculatie tracht te halen. *Daedalus*, tijdschrift van de American Academy of Arts and Sciences, wijdde er zijn winter 1968-nummer aan; S. M. Lipset verzorgde voor Basic Books (New York/Londen) de uitgave van de bundel *Student Politics*; en in eigen land gaf de Sociaal-Wetenschappelijke Raad van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen van prof. dr. C. J. Lammers uit: *Studentenvakbeweging en universitaire democratie*.

Het meest waardevol in de bundel *Student Politics* is het eerste hoofdstuk, waarin Lipset op basis van reeds bekende gegevens over politiek activisme onder de studentenpopulatie van vele landen tot een aantal interessante hypothesen komt en

de nadruk legt op de noodzaak, dat de waarde ervan nader onderzocht zal worden. Bruikbaar zijn dan ook vooral die hoofdstukken in de bundel, waarin met dat onderzoek een begin wordt gemaakt. Soares draagt nadere gegevens aan ter adstructie van het verband tussen politiek radicalisme in het algemeen en politieke participatie. Metta Spencer brengt verslag uit van een onderzoek in India naar de invloed van respectievelijk persoonlijkheidskenmerken, sociale herkomst en faculteit op het links activisme bij de studenten; haar conclusie: 'Persoonlijkheidskenmerken, sociale herkomst en faculteit waren onafhankelijk van belang voor de ontwikkeling van politiek gedrag bij Indiase studenten. De invloed van de faculteit is niet terug te voeren op een differentiële rekrutering van psychologisch of demografisch voor zulk gedrag voorbestemde studenten. Zeer waarschijnlijk is socialisatie-op-voorhand voor verschillende sociale statusniveaus en verschillende typen van cognitief gedrag verantwoordelijk voor de verschillen, die studenten van diverse faculteiten aan de dag legden wat betreft protest tegen of berusting in hun politieke omstandigheden.' Ook de bijdragen van Nasatir (over Argentinië) en Glazer (over Chili) bevatten interessant onderzoeksmateriaal. Ongewild vestigt Nasatir de aandacht op de mogelijkheid van fundamentele verschillen per land in de oorzaken van het studentenactivisme, als hij tot een conclusie komt, die strijdig lijkt met die van Myron Glazer in diens *Daedalus*-artikel. Nasatir: de politieke interesse daalt met het aantal studiejaren; Glazer: voorkeur voor politiek activisme neemt toe met het aantal studiejaren.

Het gehalte van de hoofdstukken met een meer historisch-descriptief karakter is sterk afhankelijk van het niveau der auteurs. Lipset en Altbach geven een belangwekkende analyse van studentenpolitiek en hoger onderwijs in de Verenigde Staten, maar beschouwingen als die van Jean-Pierre Worms over de geschiedenis van de Franse studentenbeweging zijn te oppervlakkig om opname in een dergelijke bundel te rechtvaardigen.

Voor de Nederlandse verhoudingen heeft C. J. Lammers op basis van het zeer beperkte beschikbare cijfer- en onderzoeksmateriaal een zeer interessante beschouwing geschreven over de opkomst van de studentenvakbeweging (in ruime zin, dat wil zeggen met inbegrip van de door toedoen van de SVB hervormde NSR). Zijn thema is daarbij de treffende parallellie met de opkomst van de arbeidersbeweging. Rond 1960 was voor de Nederlandse studentenmaatschappij voldaan aan de sociale voorwaarden voor het ontstaan van een toestandsklasse (bij Marx luidt de term: Klasse an sich). Door het optreden van de SVB, die door aan te sluiten bij de sluimerende gevoelens, wensen en ideeën van de leden der toestandsklasse, kristalliseringspunt werd voor de bewustwording der studentenklasse, ontstond een mentaliteitsklasse (Klasse für sich). Zijn parallel verder doortrekkend vergelijkt hij de invloed, die de arbeidersvakbeweging heeft en kan hebben op de democratisering van het bedrijfsleven met die welke de studentenvakbeweging kan hebben op de universitaire democratie. Bij gebrek aan feitelijke gegevens wordt zijn beschouwing in dit stadium wat speculatief van aard, zoals trouwens ook het geval is, waar hij de structuur van SVB en NSA (Nederlands Studenten Akkoord) met elkaar gaat vergelijken.

Het summier karakter van de feitelijke gegevens, die Lammers ten grondslag kon leggen aan zijn beschouwingen, impliceert een pleidooi voor nader sociologisch onderzoek van het terrein. Lammers kon gebruik maken van enquêtes onder Leidse en Amsterdamse studenten in de sociale wetenschappen uit 1963 en 1964, maar moest zich voor meer recente gegevens (van groot belang gezien de snelle fluctuaties in de actieve studentenpopulatie) behelpen met een eigen enquête onder 90 sociologie-studenten, die in 1967 een congres bezochten. Zijn belangwekkende inleiding tot de problematiek op het gebied der studentenpolitiek verdient prikkel tot nader onderzoek te zijn.

J. Th. Jansen van Galen